

A KÖNYVTÁROS júniusi számában H. Takács Éva megállapítja a József Attila olvasómozgalomról, hogy a követelmények hiánya miatt könnyűvé, tartalmatlanná válhat a mozgalom. Megállapításain el kell gondolkoznunk. Ez készített arra, hogy végig gondoljam és leírjam hároméves könyvtárosi szolgálatom alatt szerzett olvasómozgalmi tapasztalataimat.

1962-ben csak tizenhároman szerezték meg a József Attila jelvényt, bár huszonnégyen iratkoztak fel a próbára. Mi volt a gátló ok? Az, hogy mikor meglátták a könyvtár előtt az autót, amelyen a járási székhelyről kijöttek a próbázásra, kilencen mindjárt elpárologtak. Pedig, ha csak én hallom, akár 20 könyvnek is el tudták volna mondani a tartalmát, értékelését. De ők a bizottság láttán lámpalázt kaptak. Így csak tizenhároman szerezték jelvényt. Büszkék is voltak valamennyien, nem is annyira olvasottságukra és tudásukra, mint inkább bátorságukra, hogy oda mertek állni a bizottság elé. A tizenhárom próbázó között hat volt 50 éven felüli, s csupán két 14 éves fiatal akadt.

Feltűnt nekem, hogy az egyik igen jó olvasó családból hónapok óta nem látam senkit a könyvtárban. A szülők 70 éven felüliek, leányuk, a családfejlesztő tsz-munkás, 40-en felüli. Gondoltam, tán betegek az öregek. Egyszer arra vitt az utam, beköszönök az udvaron álldogáló mamának:

— Csak nem betegek, hogy olyan régen voltak a könyvtárban?

— Nem hála istennek — mondja a mama. — Megmondom az igazat, inkább tölem halljad: nagyon rosszul esett nekünk, hogy a szomszéd Sanyi olyan szép jelvényt kapott, mi meg nem érdemeltük meg, pedig két év óta nagyon sokat olvastunk. Mondta az öregem, hogy ő azért elmegy a könyvtárba, mert nagyon hiányzik a könyv, de én nem engedtem, gondoltam kibírjuk, ha rosszul esik is.

Ott nyomban bocsánatot kértem tőle, és elmondtam, hogy a jelvényért vizsgálni kellett.

IRODALMI FEJTÖRŐ, MINT AZ OLVASOMOZGALOM SEGÍTŐJE

„A városi könyvtár irodalmi fejtörőt rendez a könyvtárban 1963. hó . . . -én. A fejtörő kérdéseit a József Attila olvasómozgalomban ajánlott könyvekből állítottuk össze. A résztvevők megfelelő pontszám elérése esetén megkapják a József Attila olvasómozgalom jelvényét. A legjobb eredményt elérők könyvjutalomban is részesülnek.

— Hát aztán? Az én Zsigmondom úgy elmondja, mi van a könyvekben, hogy a tanítója sem különben.

A következő héten azután elvittem számukra a két jelvényt. Ragyogó szemmel köszönték meg. Ki hitte volna, hogy ilyen idősök is ennyire pályáznak a KISZ jelvényére? Öszintén megmondom, én is megkaptam a jelvény aranyfokozatát, amelynek egyrészt örültem, másrészt kicsit szégyenkeztem, hogy ilyen korban ifjúsági jelvényt hordok.

Ezért én azt tanácsolnám, hogy a falusi felnőtt olvasók részére inkább könyvbarát-jelvényt, vagy jó olvasó, kiváló olvasó jelvényt kellene rendszerezni.

Ez év júniusában az író-olvasó találkozóon már százharmincan kapták meg legjobb olvasóink közül a jelvényt különböző fokozatait. S mi történt azóta? Az eddigi napi 50—60 kötet forgalomról, a nyár ellenére napi 150—160-ra emelkedett a kölcsönzött könyvek száma.

A jelvény kiosztását követő vasárnap reggel bejön a könyvtárba a tsz egyik állatgondozója, 59 éves férfi. Elmondja, hogy a brigádjában öt embernek van szép olvasójelvénye, ő is kér egyet. Mondom neki, hogy ha belép és szorgalmas olvasó lesz, a tétre megkaphatja a jelvényt. De ő nem tágit. Azonnal kéri a jelvényt, és ígéri, hogy egy hónap alatt elolvassa a szükséges könyveket. Így aztán én becsületszóra előlegeztem a jelvényt, s mindjárt két jó könyvet is adtam az új tagnak. A tsz vezetői a faluban egy kivételével valamennyien hordják a József Attila jelvényt. A 81 éves Józán néni megy a templomba vasárnap, kezében imakönyv, fekete hárász kendőjén pedig József Attila képe fénylik.

Ezért örülök annak, hogy vizsgáztatás nélkül is adhattam a jó, szorgalmas olvasóknak jelvényt. Olvasóim szívből örültek a kedves elismerésnek. Én úgy látom, hogy ha a könyvtáros megválogatja, hogy ki érdemli meg a jelvényt, ha követelményt állít a mozgalomban résztvevők elé, akkor a könnyítés miatt nem kisebbedik a mozgalom értéke.

B a b i n e c z M i h á l y n é

A fejtörőre téged is meghívunk és szeretettel várunk.

Városi Könyvtár”

A fenti szövegű meghívót az elmúlt időben sok ajkai fiatal részére kézbesítette a posta.

Veszprém megyében a KISZ és a megyei könyvtár az országostól eltérő ol-

vasómozgalmi tájékoztatót adott ki, amely az országosan megszabott követelményeket kibővíti bizonyos könyvek kötelező elolvasásával, az ezüst és arany fokozat esetében pedig irodalmi rendezvényen való részvételt ír elő. (A kötelező könyveket a tájékoztatóban felsorolt, kb. 800 könyv közül választhatják ki a fiatalok.) A veszprémi vállalkozás kísérleti jellegű. Mi könyvtárosok sokat töprengtünk azon, hogyan oldjuk meg a beszámoltatást, hogyan győződjünk meg az olvasómozgalom követelményeinek teljesítéséről. A régi beszámoltatási forma nem vált be. Viszont az a megoldás, hogy minden résztvevőnek, csak azért, mert benevezett a mozgalomba, megadjuk a jelvényt, szintén nem helyeselhető.

Így jutottunk el az irodalmi fejtörő gondolatához: ez játékos formájával vonzza az ifjúságot, jellege miatt irodalmi rendezvénynek is tekinthető, ugyanakkor a mozgalom színvonalát is emeli, a jelvénykiosztást pedig ünnepélyessé teszi.

A fejtörő kérdéseit két csoportra tagoljuk. Egyik részükre, mint a totó-ban, 1, 2 vagy x beírása a felelet. A másik kérdésfajta pedig válaszolni kell. Aszerint állítjuk össze a kérdéseket, hogy milyen képzettségű fiatalokat hívunk meg.

Egy-egy alkalommal 25—30, a mozgalomba benevezett fiatalot hívunk össze (április 30-ig 470 főt szerveztünk be). Mindegyik résztvevő egy-egy, megfelelően megvonalazott papírlapot kap, amelyen írásban felel a szóban elhangzó kérdésekre. A könyvtárban úgy ültetjük le őket, hogy egymás papírja vetett feleleteit ne láthassák. Ezenkívül felhívjuk a figyelmüket a fejtörő versenyjellegére, azzal, hogy a szomszédjaiknak

ne súgjanak, mert esetleg a megsúgott felelettel jut a másik több ponthoz a könyvjutalomért való versenyben.

A maximálisan elérhető 30 pontból (minden jó felelet egy pont) 12 pontot elérők megkapják a József Attila olvasómozgalom bronzjelvényét. Az ezüst fokozatra jelentkezőknek 18 pont kell a jelvény megszerzéséhez, az aranyjelvényt azonban csak 25 pont elérése esetén adjuk oda. A legtöbb pontot elérő két-három fiatalnak könyvjutalmat is adunk, amit a Városi Tanács VB Művelődésügyi Csoportja juttat e célra.

A fejtörő végén, amíg a bírálóbizottság (amelynek tagja a könyvtáron kívül egy-két „versenyző” is) értékeli a feleleteket, összegezi az elért pontokat, addig a fejtörő-vezető megbeszéli a résztvevőkkel a helyes „megfejtést”. Újra sorra veszi az elhangzott kérdéseket, és beszél a kérdésben szereplő íróról, könyvről stb. Befejezésként a KISZ meghívott képviselője kiosztja a jelvényeket, a könyvtáros pedig a jutalomkönyveket.

Eddig három alkalommal hívtunk össze fiatalokat. Legutóbb 25-en vettek részt, közülük 3 szerezte meg az ezüst-, 21 a bronzjelvényt, és csak 1 nem kapott jelvényt, mert nem érte el a szükséges pontszámot. (Egy későbbi fejtörőre újra meghívjuk.) Könyvjutalomban három részesültek.

Már szerte a városban viselik a könyvtárban, az irodalmi fejtörőn kiérdemelt József Attila olvasómozgalmi jelvényeket. Ez jó propaganda a mozgalom szélesítésére és a könyvtár népszerűsítésére. Most már kezdődhet a könyvtáros tartalmi munkája: az így szerzett olvasók megtartása, és a rendszeres olvasásra nevelés.

Tilhof Endre

PÁRIZSBAN új irodalmi díjat alapítottak az év legjobb gyermekkönyvének jutalmazására. A díj összege 5000 frank, odaitéléséről a gyermekkönyvtárak tíz-tizennégy éves olvasóiból álló bizottság dönt. Az irodalmi díjak történetében ez az első fiatalokú zsűri. (L.)

AZ ENSZ New York-i palotájának igen tekintélyes könyvtára van. Hang-lemeltár is tartozik hozzá, mely többek közt a világszervezet fórumain elhangzott beszédek felvételeit tartalmazza, mégpedig olyan mennyiségben, hogy a lemezek végighallgatása egy percnyi megállás nélkül is kerekén hét esztendőtt venne igénybe. (L.)

A BRITISH MUSEUM könyvtárában nemrég Csokonai egy ismeretlen levelének kéziratát fedezték föl. A levél 1795. július 26-án kelt Debrecenben; címezte Károlyi József gróf, akinek főispáni beiktatására Csokonai latin nyelvű ódát írt, s erre való hivatkozással versei kiadásához kér mecénási támogatást. Az értékes irodalomtörténeti emlék 1873-ban vétel útján került a nagy londoni könyvtárba, számos más magyar nyomtatvánnyal és kézirattal együtt, mégpedig valószínűleg Waltherr Lászlónak, a Károlyi-család tudós levéltárosának gyűjteményéből. (L.)